

Teeplokkers in die hart van die heuningbos



**Wild Harvester Collaboration
2025**

Hierdie dokument maak deel uit van 'n reeks kennisprodukte wat geproduseer is deur die BioInnovation Africa (BIA) projek in Suid-Afrika. Ander BIA kennisprodukte en biohandelshulpbronne kan gevind word op die gesamentlike webtuiste van BIA, ABioSA en die ABS Capacity Development Initiative: <https://www.abs-biotrade.info/partner-countries/south-africa/resources/>

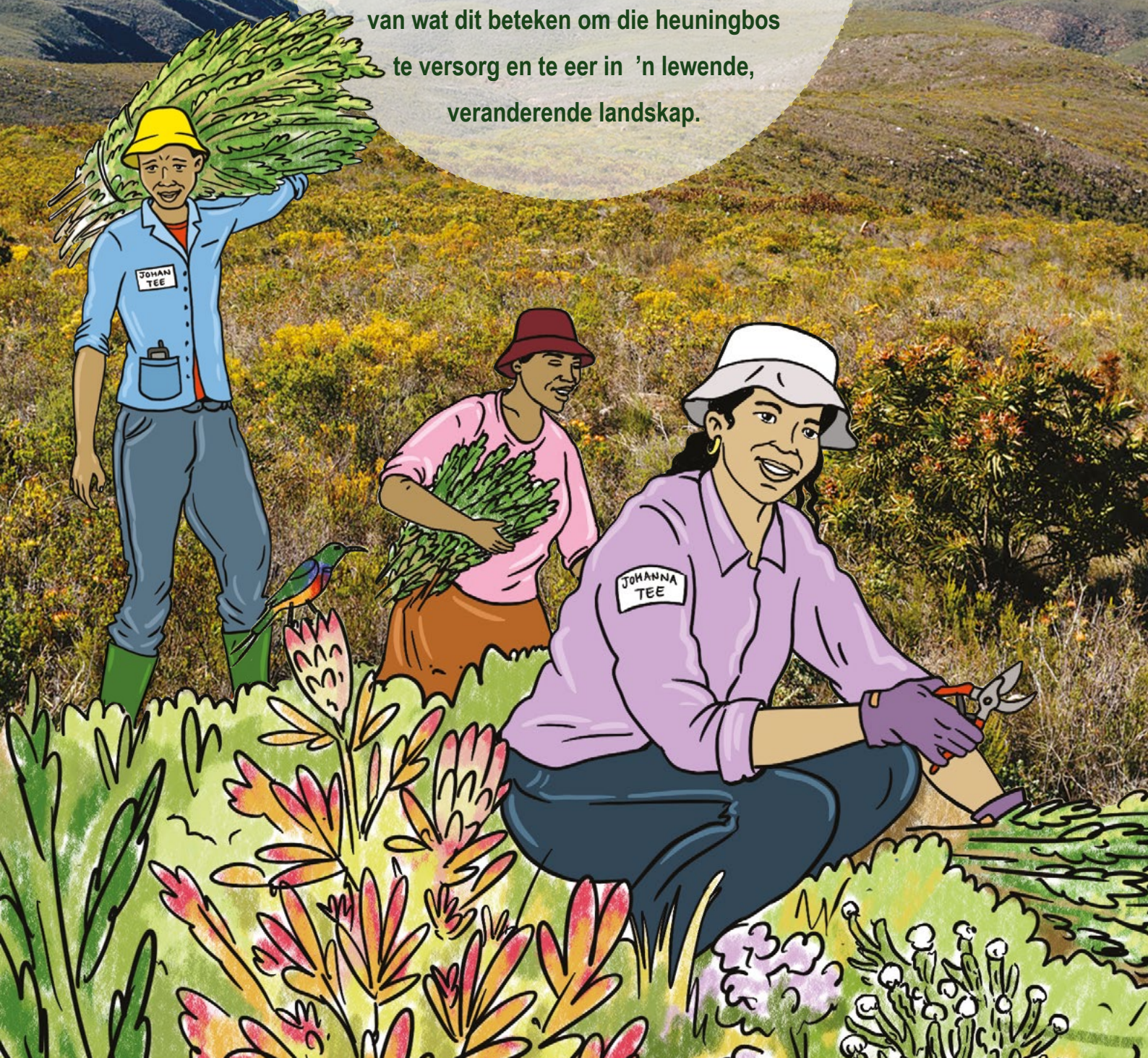
InnovationCircle Consulting Africa, Creative Contracts en Quiet Insight LLC het opdrag ontvang om hierdie kennisproduk te ontwikkel en te publiseer in samewerking met BIA™ se Suid-Afrikaanse vennoot, die nasionale Departement van Bosbou, Visserye en die Omgewing (DBVO). Hierdie kennisproduk word onderskryf deur die DBVO. Die BIA projek word befonds deur die Duitse Federale Ministerie vir Ekonomiese Samewerking en Ontwikkeling (BMZ) en geïmplementeer deur die Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH. Deelnemers het ingeligte toestemming verleen vir die neem en deel van foto's, en vir hul beeltenis om weergegee te word as die kunstenaarsillustrasies wat in hierdie dokument ingesluit is.

Alhoewel alle pogings aangewend is om volledige en akkurate inligting te voorsien, bied InnovationCircle Consulting Africa, Creative Contracts, Quiet Insight LLC en GIZ geen versekering of waarborge, uitdruklik of geïmpliseer, ten opsigte van die akkuraatheid daarvan ten tye van gebruik nie.

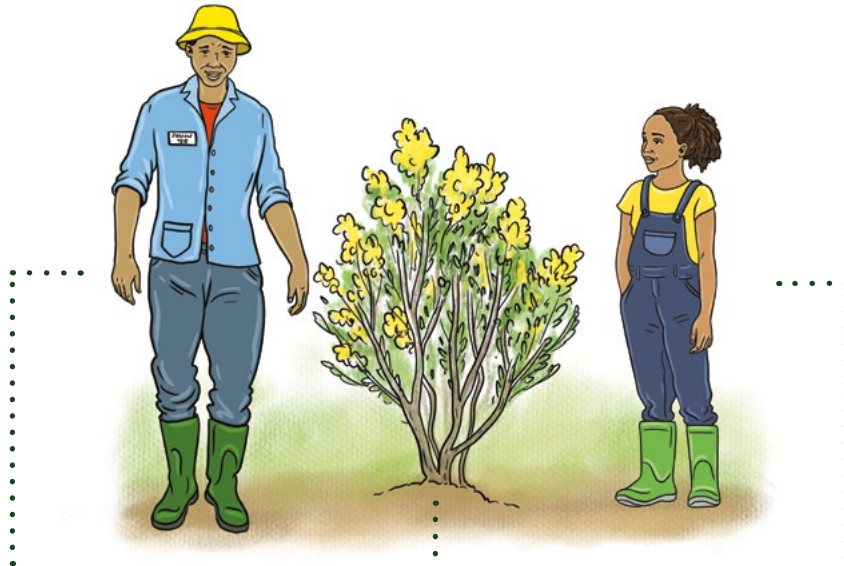
Adrie El Mohamadi: Komponentbestuurder – Suid-Afrika, BioInnovation Africa (BIA),
GIZ Center for Cooperation with the Private Sector (CCPS),
Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH.
Adrie.elmohamadi@giz.de
www.giz.de
www.abs-biotrade.info

Skeppers: Monika Adelfang-Ramsden en Joyce Stenstrom
Ontwerp en illustrasies: Sally Whines
Omslag-fotomontage: Sally Whines
Landskapfotografie: WC DEADP
Foto van hand wat heuningbos vashou: BIA/GIZ Brett Eloff
Afrikaanse vertaling: Magdaleen du Toit

Die inligting in die volgende storielyn is afkomstig van die heuningbosplukkers en andere wat die volhoubare oes van heuningbos (bergtee) ondersteun. Deur die oë van die teeplukkers en diegene wat saam met hulle loop, nooi hierdie storielyn die leser uit tot 'n dieper begrip van wat dit beteken om die heuningbos te versorg en te eer in 'n lewende, veranderende landskap.



Die karakters wat in hierdie boekie voorgestel word, sluit die volgende in:



Die heuningbosplukker
“**Johan Tee**” – hy vertel wat
belangrik is vir die mense wat die
wilde heuningbos oes.

Die **heuningbosplant**
(*Cyclopia*) praat namens die
natuur, haar behoeftes en
haar potensiaal.

Die **jong meisie** verteenwoordig
dié van ons wat meer wil weet oor
heuningbos en wat dit beteken tot
voordeel van ons almal.

Om heuningbos te pluk is uitdagende en belangrike werk. Dit verg baie
vaardigheid, wat lewensnoodsaaklik is as 'n seisoenale inkomstebron vir die
families wat in die gebied woon, maar ook om die naturomgewing te beskerm.

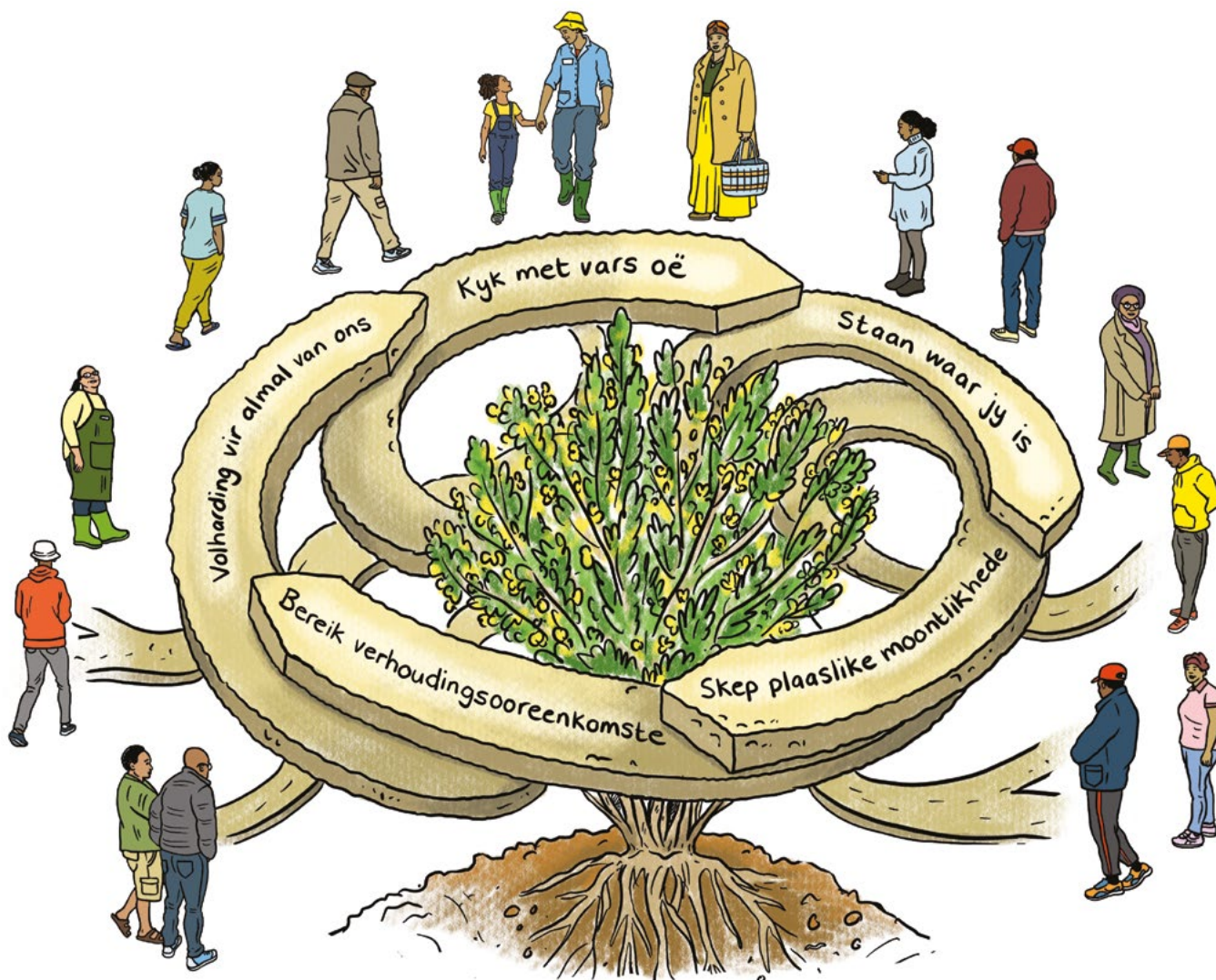
Waarom is
heuningbos so
belangrik vir jou?

Ten eerste, die oes van heuningbos is al geslagte lank 'n tradisie
van die mense wat in hierdie wêreld woon, en dit is uniek aan
Suid-Afrika. Mense geniet dit as 'n heerlike tee en baie mense
vind dit hou gesondheidsvoordele in. Ons as heuningbosplukkers
het 'n spesiale gevoel van trots vir hierdie pragtige plant met sy
heldergeel blomme.

Ek is 'n bedreigde
plant. Sonder goeie
versorging gaan ek
nie oorleef nie.



Daar is 'n paar riglyne vir die ondersteuning van die mense wat heuningbos oes, vir die koestering van die dinge wat saak maak in die heuningbos-gemeenskappe, en vir die versorging van die heuningbos-ekosisteem.



Die Biorentmeesterskring

Die **Biorentmeesterskring** is 'n gedeelde ruimte waarin ons saam ons pad vind. Dit is gebou op die verstandhouding dat ons gevorm word deur ons verhoudings:

- met mekaar,
- met die aarde,
- en met die plante waarvan ons afhanklik is.

© InnovationCircle 2025





1. Kyk met vars oë

Die Biorentmeesterskring

Dit is tyd om te dink watter ander moontlikhede daar is as net die verkoop van bondels geoeste heuningbos.

Wat bedoel jy?

Ons kan die tee plaaslik verkoop, ons kan boere help om indringerspesies uit te roei, en ons kan met wetenskaplikes en bewaringskundiges saamwerk om ander te leer wat die beste manier is om in die natuur te oes.

Ek dink ek sal floreer as tradisionele en plaaslike ekologiese kennis kan saamwerk met wetenskaplike navorsing.



Laai af in Engels en Afrikaans





3. Om plaaslike moontlikhede te skep

Die Biorentmeesterskring

Jy weet in hierdie gebied is daar baie bed-en-ontbyt-plekke vir toeriste.

Dink jy dat daar 'n geleentheid is?

Ja, ek dink dit kan ondersoek word. Toeriste hou van 'n ervaring wat hulle nie op 'n ander plek kan beleef nie. Miskien kan ons die skoonheid van die heuningboslandskap met hulle deel en vertel hoekom dit bewaar moet word. Dit beteken 'n mens moet mense in die bedryf nader, asook mense in ander bedrywe, en iets doen wat buite ons gemaksone lê.

Daar steek meer in my as wat mense weet. Moenie bang wees om nuut te dink nie.



Wat bepaal die prys van heuningbos?

Verkenning van verhoudings, verantwoordelikhede en ware kostes van elke oes

Die prys wat die prys van heuningbos bepaal, word bepaal deur die kwaliteit van die heuningbos, die kwaliteit van die produksie, die kwaliteit van die verwerking, die kwaliteit van die verspreiding, die kwaliteit van die verkoop, die kwaliteit van die gebruik, die kwaliteit van die onderhoud, die kwaliteit van die skoonheid, die kwaliteit van die veiligheid, die kwaliteit van die gesondheid, die kwaliteit van die omgewing, die kwaliteit van die sosiale, die kwaliteit van die kulturele, die kwaliteit van die ekonomiese, die kwaliteit van die politieke, die kwaliteit van die wetenskaplike, die kwaliteit van die tegniese, die kwaliteit van die administratiewe, die kwaliteit van die juridiese, die kwaliteit van die etiese, die kwaliteit van die estetiese, die kwaliteit van die kulturele, die kwaliteit van die sosiale, die kwaliteit van die ekonomiese, die kwaliteit van die politieke, die kwaliteit van die wetenskaplike, die kwaliteit van die tegniese, die kwaliteit van die administratiewe, die kwaliteit van die juridiese, die kwaliteit van die etiese, die kwaliteit van die estetiese.





4. Bereik verhoudingsooreenkomste

Die Biorentmeesterskring

Daar is baie mense wat baie verskillende dinge doen wat verband hou met die heuningbosplant. Dit is tyd dat ons begin dink hoe al hierdie dinge en mense met mekaar verband hou.

Hoe doen 'n mens dit?

Dit gaan oor leer hoe om met ander mense te praat en saam na die detail te kyk. Dit gaan ook daaroor om verwagtinge te bestuur, en om misverstande te vermy wat duur kan wees en mense kan seermaak. Om ons samewerking te versterk en hartseer te voorkom bestaan daar iets wat bekend is as verhoudingsooreenkomste.

Moenie van my vergeet wanneer jy ooreenkomste aangaan nie.



Hoe om 'n
VERHOUDINGSOOREENKOMS
te skep tussen:
Verskaffer en Koper

Goeie werkverhoudings verg sorg, veral wanneer mense nuwe vennootskappe vorm of oor 'n tydperk saamwerk. In die heuningbos-sektor geskied baie van die werk op grond van vertroue en informele ooreenkomste. Hierdie ooreenkomste is 'n praktiese hulpmiddel om die verhouding te ondersteun, verwagtinge te stel, rolle duidelik te omskryf, en ruimte te skep vir oop gesprek. Dit is deur die Wild Harvester Collaboration ontwikkel om teeplukkers, kopers, grondeienaars en andere te help om belangrike sake deur te praat, te besluit wat elkeen gaan doen, en hoe om veranderings en uitdaginge op 'n billike manier te hanteer.

Wat is 'n verhoudingsooreenkomste?
'n Transaksie-ooreenkomste geld vir een spesifieke kultuurtransaksie, tydensweldat watter 'n meer gekoop of 'n aanneming verkoop word. 'n Verhoudingsooreenkomste geld vir 'n langer tydperk. Dit word gekies omdat die wete dat tyd 'n uitwerking sal het op sommige van die belofte wat gemaak is, en dat sommige voorwaardes daik voortertel? reusder sal moet word.

Waarom is 'n verhoudingsooreenkomste waardevol?
Dit werk, want jy kan die verwagtinge van albei partye in die verhouding aan die begin betruus. Jy erken dat, een 'n nakeerwilde langtermyn verhouding te he, jy dinge moet oorskryf en die verhouding op die spoor te heus, julle definieer naam.

- Wat is die doel?
- Wat betaal mikkel?
- Wat werk komsmer oor hierdie verhouding?
- Wat kan ons doen sodat ons mekaar nie teleurstel nie?
- Indien probleme ontstaan (en dit is ooreenkomstelk), hoe kan ons dit op 'n realistiese manier oplos?

Ontlees op: The Book of Agreement: 10 Essential Elements for Creating the Results You Want by Stewart Levine

giz



5. Volharding vir almal van ons ...

... insluitende toekomstige geslagte

Die Biorentmeesterskring

Stel jou 'n wêreld voor sonder heuningbosplukkers.

Hoe sou dit lyk?

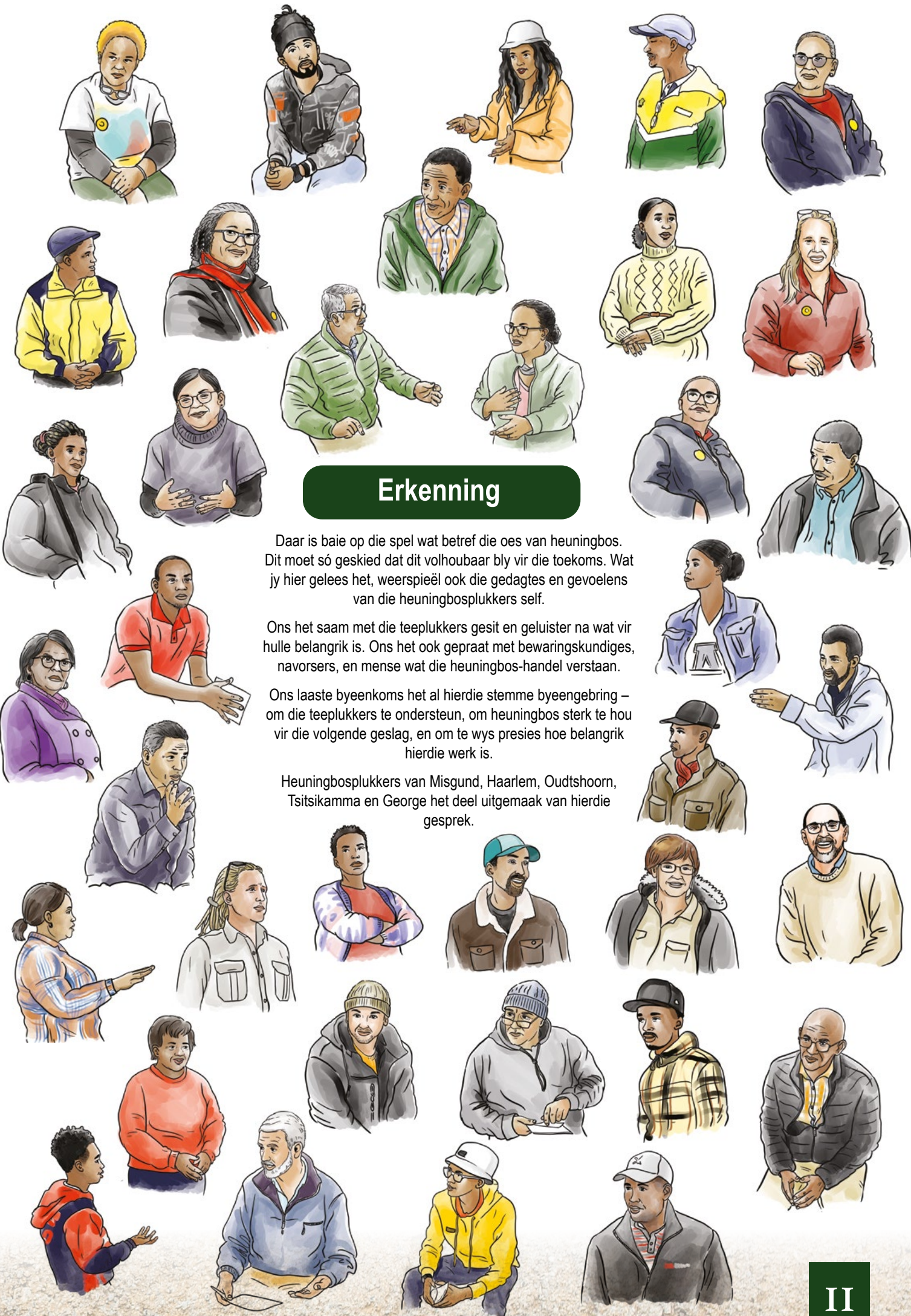
Daar is baie implikasies, en elkeen is belangrik.

Kom ons noem 'n paar:

- Ons sal die rentmeesters-op-die-grond verloor, die mense wat die plaë, plantsiektes en stropers eerste opmerk.
- Ons sal plant- en diere-biodiversiteit verloor.
- Ons sal die samewerking tussen die plaaslike gemeenskappe en bewaringsagentskappe verloor.

Ons het mekaar nodig.





Erkenning

Daar is baie op die spel wat betref die oes van heuningbos. Dit moet só geskied dat dit volhoubaar bly vir die toekoms. Wat jy hier gelees het, weerspieël ook die gedagtes en gevoelens van die heuningbosplukkers self.

Ons het saam met die teeplukkers gesit en geluister na wat vir hulle belangrik is. Ons het ook gepraat met bewaringskundiges, navorsers, en mense wat die heuningbos-handel verstaan.

Ons laaste byeenkoms het al hierdie stemme byeengebring – om die teeplukkers te ondersteun, om heuningbos sterk te hou vir die volgende geslag, en om te wys presies hoe belangrik hierdie werk is.

Heuningbosplukkers van Misgund, Haarlem, Oudtshoorn, Tsitsikamma en George het deel uitgemaak van hierdie gesprek.



Die pad verskyn soos jy loop

(Speel af in die Langkloof, Suid-Afrika)

Die son sit al hoog wanneer die teeplukkers die berghange van die Langkloof klim. Die hitte is drukkend, die aarde dor onder hulle stewels. Hier is geen gemaklike pad nie – slegs steil opdraandes, los klippers, en die skerp geur van fynbos in die lug.

Die bergtee groei waar hy wil, nie in netjiese rye nie; dit klou wild aan die berghang vas. Die teeplukkers weet waar om te soek. Hulle het vantevore al hier geloop. Hulle ken die manier waarop die aarde praat – hoe die plante in die rotsskaduwees skuil, hoe die wind verander wanneer 'n storm broei, hoe die geur van heuningbos verdiep wanneer die blare reg is om gesny te word.

Die son skroei. Die sweet tap. Die hande werk. Party dae sny die takke maklik, glad onder die skêr. Ander dae is die plante steeks, dit buig en bied weerstand. Die plukkers werk op hulle tyd. Hierdie werk ken nie kortpaaie nie – slegs geduld, ritme, en weet wanneer jy moet bly staan en 'n blaaskans vat. Doer onder strek die vallei wyd en droog. Die berge staan ferm soos altyd. Die plukkers vee sweet af, verskuif die gewig van die bondels op hulle rûe en stryk aan.

Die pad is nie altyd maklik nie, maar tree vir tree word dit gevind.

Deur Monika Adelfang-Ramsden
Wild harvester Collaboration 2025
Vriende van Heuningbos